

Toelichting op de subsidieregeling 'Verkavelen voor een landschap met kwaliteit - Midden-Delfland 2023-2026'

Algemeen

Het open polderlandschap van Midden-Delfland is van grote waarde voor de leefomgevingskwaliteit en het investeringsklimaat in de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag. Het gebied heeft een economische, ecologische en recreatieve functie voor de bewoners uit inliggende dorpen en omliggende steden. Tot Midden-Delfland behoren recreatiegebieden aan de grenzen met Schiedam, Vlaardingen en Delft, enkele natuurgebieden van Natuurmonumenten en het centraal gelegen agrarische kerngebied met de grondgebonden veehouderijsector als economische en landschappelijke drager.

Hoewel de hiervoor genoemde zoning misschien anders suggereert, zijn de kwaliteiten in het gebied onderling verbonden. Zo brengt het agrarische grondgebruik specifieke natuurwaarden met zich mee, zeker wanneer er sprake is van agrarisch natuurbeheer. Denk aan weidevogels als de grutto.

Daarnaast dragen 'de koe in de wei' en karakteristieke boerenerven bij aan de recreatieve belevingswaarde. Het feit dat de grondgebonden veehouderijsector hier een economisch verdienmodel vindt, draagt bij aan de toekomstwaarde van het landschap met al haar kwaliteiten.

Overheden kennen het gebied grote maatschappelijke waarde toe. Dat blijkt onder meer uit de status van Bijzonder Provinciaal Landschap, die in 2017 werd toegekend. De ambitie om de identiteit van het gebied te behouden en versterken zijn onder meer verankerd in de gebiedsvisie van het BPL uit 2021, in het IODS-kwaliteitsprogramma, in de gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en in de Omgevingsvisie 1.0 van de gemeente Midden-Delfland. Het open en groen houden van het gebied geldt al sinds de gemeente werd opgericht als één van de kernopgaven.

IODS-kwaliteitsproject 'Groen ondernemen, een nieuwe landbouw'

De gemeente Midden-Delfland zet in op het ondersteunen en faciliteren van de grondgebonden veehouderijsector, om zo de kwaliteiten van het landschap te behouden en versterken. De belangrijkste pijler van deze activiteiten vormt het IODS-kwaliteitsproject 'Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw'. Dit project kent twee hoofddoelstellingen:

- behoud van een economisch duurzame agrarische sector in een verstedelijkte omgeving;
- behoud van het open agrarisch gebied met landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden.

Het kwaliteitsproject bestaat uit twee projectonderdelen: 'Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland' en 'Grondinstrument'. '[Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland](#)' zet in op het ecologisch en economisch verduurzamen van de grondgebonden veehouderijsector, zowel op bedrijfsniveau als gebiedsniveau. Het studieprogramma Kringlooplandbouw, waaraan de ruime meerderheid van boeren uit Midden-Delfland deelneemt, vormt hierbij het fundament.

Aangezien de grondmarkt één van de belangrijkste factoren vormt voor het duurzaam voortbestaan van de grondgebonden veehouderij, en daarmee voor het behoud van het landschap van Midden-Delfland, hebben partijen betrokken bij het projectonderdeel '[Grondinstrument](#)' afgesproken instrumenten te ontwikkelen ter bevordering van onder andere de volgende neven-doelen¹:

- de beschikbaarheid van grond voor de grondgebonden landbouw;
- maatwerk-ondersteuning van boeren (inclusief starters) die de komende vijftien jaar grond van stoppende boeren willen overnemen;
- het gericht en met beleid op de markt brengen van landbouwgrond in bezit van overheidsinstanties;

---

¹ Intentieverklaring Grondinstrument, december 2010, ondertekend door gemeente Midden-Delfland, provincie Zuid-Holland en LTO Noord Zuid-Holland

- een effectief juridisch-planologische bescherming van agrarische grond;
- maatschappelijke diensten (bijvoorbeeld landschap, biodiversiteit, klimaatdiensten, recreatie) als onderdeel van de bedrijfsvoering.

Het IODS-kwaliteitsproject 'Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw' bestaat met de twee bovengenoemde projectonderdelen, uit een breed palet van gerichte activiteiten, alle gericht op de bovengenoemde twee hoofddoelstellingen. Afstemming van deze activiteiten op elkaar is van groot belang. Economische duurzaamheid kan, volgens partijen, op gespannen voet staan met ecologische en cultuurhistorische duurzaamheid. Keuzes kunnen en moeten gaandeweg gemaakt worden, maar tegenstrijdigheid in activiteiten moet ten alle tijden worden voorkomen. In het Landschapsontwikkelingsperspectief Midden-Delfland® 2025 (LOP) is de gewenste ontwikkelingsrichting opgenomen. Waar mogelijk is deze richting in het bestemmingsplan 'Gras' op juridisch-planologische wijze verankerd.

Subsidieregeling 'Verkavelen voor een landschap met kwaliteit'

Deze subsidieregeling is gericht op het stimuleren van vrijwillige kavelruilprocessen. Met kavelruil kan de beschikbaarheid van grond voor de grondgebonden veehouderijsector worden verbeterd. Een verbetering van de verkaveling kan bijvoorbeeld worden gevonden in kortere rijafstanden tot veldkavels, minder veldkavels en meer aaneengesloten huiskavels. Deze verbeteringen leveren kostenbesparing op en dragen daarmee bij aan de economische duurzaamheid van de grondgebonden veehouderijsector. Een economisch duurzame veehouderijsector is op haar beurt weer een basisvoorwaarde voor de instandhouding van het karakteristieke veenweidelandschap van Midden-Delfland. De verbeterde verkaveling kan ook op een meer directe manier bijdragen aan landschap, natuur, cultuurhistorie en recreatiewaarden. Zo zorgen kortere rijafstanden tot minder verstoring door landbouwverkeer en minder CO₂-uitstoot. Meer aaneengesloten huiskavels komen de weidegang ('de koe in de wei') ten goede.

De subsidieregeling stimuleert kavelruil door kavelaanvaardingswerken te subsidiëren. Kavelaanvaardingswerken zijn werkzaamheden die noodzakelijk zijn om de in een kavelruil toegedeelde kavels in waarde in redelijke mate vergelijkbaar te maken met de ingebrachte kavels. Het gaat om vergelijkbaarheid qua grootte, vorm, ontsluiting, ligging van het maaiveld en ontwateringstoestand. Het uitgangspunt is immers dan begunstigen met elkaar willen ruilen op voorwaarde dat de condities op de toegedeelde percelen van tenminste dezelfde kwaliteit zijn als de ingebrachte percelen. Als dat niet het geval is kan een kavelruilproces vertragen of vastlopen. In bijlage 2 van de subsidieregeling staan de uitgangspunten waaraan deze werken moeten voldoen om voor subsidie in aanmerking te komen.

Met deze subsidieregeling wordt dus beoogd om de structuur van grondgebonden agrarische bedrijven te versterken door kavelruil. Hierbij geldt als voorwaarde dat landschappelijke, ecologische, recreatieve en cultuurhistorische waarden worden behouden en waar mogelijk versterkt. De subsidieregeling is ingesteld voor vrijwillige ruilverkaveling bij overeenkomst. Uit het ruilplan dat aan die overeenkomst ten grondslag ligt, dient te blijken dat aan deze doelen wordt voldaan. Een ruilplan kan worden opgesteld door de kavelruilcoördinator die, in opdracht van LTO Noord, vanaf 2018 in Midden-Delfland actief is (de inzet van een kavelruilcoördinator vormt één van de andere maatregelen binnen het projectonderdeel Grondinstrument). De initiatiefnemers kunnen ook zelf een ruilplan opstellen, al dan niet met behulp van een externe deskundige. De gemeente Midden-Delfland hecht bij de beoordeling van de aanvragen om subsidie te allen tijde veel waarde aan het oordeel van deze kavelruilcoördinator. Voor subsidie komen alleen kavelaanvaardingswerken in aanmerking die onderdeel vormen van het ruilplan.

De subsidieregeling heeft nadrukkelijk het karakter om de kosten voor incidentele en éénmalige investeringen te subsidiëren. Het idee hierachter is dat na de investering zowel het bedrijf als het landschap er duurzamer op zijn geworden, waarmee de maatschappelijke 'winst' van de investering van publieke middelen zich als het ware terugbetaalt. Het is niet de bedoeling om kosten te subsidiëren die alleen samenhangen met het versterken van de bedrijfsvoering. Om die reden komen

ook alleen noodzakelijke kavelaanvaardingswerken in aanmerking voor subsidie. Werken die een verdere verbetering van de kavels opleveren dan nodig is om de ingebrachte en toegedeelde kavels van vergelijkbare kwaliteit te laten zijn, worden niet noodzakelijk geacht en zijn daarmee niet subsidiabel. Er is bijvoorbeeld sprake van een 'verdere verbetering dan nodig', als de werkzaamheden naar het gezamenlijke oordeel van de kavelruilcoördinator en de gemeente een significante invloed hebben op de taxatiewaarde van het betreffende perceel.

Van de subsidiabele kosten voor kavelaanvaardingswerken wordt slechts een deel vergoed, aangezien er met de ruilverkaveling waar ze onderdeel van uitmaken ook een bedrijfseconomisch belang wordt gediend.

Artikelsgewijze toelichting

De belangrijkste artikelen uit de regeling worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Dit artikel omschrijft een aantal begrippen die in de regeling worden gebruikt. Enkele begrippen die hierboven nog niet aan bod kwamen, worden kort toegelicht:

- agrarische grond: de te ruilen percelen moeten agrarisch worden gebruikt, in termen van voederwinning en/of beweiding. Dat wil zeggen grond die in gebruik is als gras- of maïsland en waar wordt beweid met vee of waar voedergewassen worden geoogst. Dit kan zijn grond met een (conform het vigerende bestemmingsplan) agrarische bestemming, maar ook grond met een natuur- of recreatiebestemming die agrarisch wordt gebruikt;
- grondgebonden: de gemeente streeft na dat deze regeling ten goede komt aan de grondgebonden veehouderij in Midden-Delfland. Daarom moet in het ruilplan minimaal één grondgebonden agrarisch bedrijf deelnemen.
- Landbouwwijstellingsverordening (LVV): subsidie onder deze regeling kwalificeert als staatssteun. Onder de LVV kan deze steun rechtmatig worden verstrekt, mits wordt voldaan aan de algemene, procedurele en relevante specifieke vereisten.
- werkingsgebied: Het werkingsgebied van het IODS-programma komt overeen met het voormalige werkingsgebied van de Reconstructiewet Midden-Delfland en de Groeneveldse Polder. De subsidieregeling maakt onderdeel uit van het IODS-programma. Het werkingsgebied van deze regeling is dan ook gelijk aan het werkingsgebied van het IODS-programma. Ten behoeve van het faciliteren van de ondernemers binnen de doelgroep, kan het in bepaalde gevallen noodzakelijk zijn ondernemers van buiten het werkingsgebied in aanmerking te laten komen voor subsidie volgens deze regeling. Nadat het college dit als zodanig heeft bepaald en is vastgesteld in het ruilplan, kunnen ook deze laatstgenoemde ondernemers in aanmerking komen voor een subsidie.

Artikel 2 Doelstelling

De twee genoemde doelstellingen zijn gebaseerd op de hoofddoelstellingen van het IODS-kwaliteitsproject 'Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw', genoemd in de intentieverklaring Grondinstrument van december 2010, ondertekend door de provincie Zuid-Holland, LTO Noord, afdeling Zuid-Holland en de gemeente Midden-Delfland. Deze hoofddoelstellingen zijn in overeenstemming met de gebiedsvisie Midden-Delfland®2025. Zie de algemene toelichting hierboven voor meer achtergrond bij deze doelstellingen.

Artikel 4 Activiteiten

De kavelaanvaardingswerken komen pas in aanmerking voor subsidie als ze onderdeel uitmaken van een kavelruil, die aan de doelstellingen uit artikel 2 bijdraagt.

Artikel 5 Doelgroep

De subsidieregeling heeft stimulerend effect op de grondgebonden agrarische sector voor ogen. Subsidie wordt uitsluitend verstrekt aan eigenaren of pachters van agrarische grond of een agrarisch bouwperceel. Dat kunnen ook particulieren zijn die zelf geen agrarisch bedrijf voeren of die verpachtende organisaties zijn (zoals bijvoorbeeld diaconieën). Om voor subsidie voor in aanmerking te komen moet er wel minimaal één grondgebonden agrarisch bedrijf deelnemen aan de kavelruil.

Artikel 6   Staatssteun

Subsidie onder deze regeling kwalificeert als staatssteun. Onder de per 1 januari 2023 herziene Landbouwwijstellersverordening (LVV) kan deze steun rechtmatig worden verstrekt, mits wordt voldaan aan de algemene, procedurele en relevante specifieke vereisten. Op diverse plekken in de regeling werken deze bepalingen door. Artikel 6 vermeldt de basis. Daarnaast leggen artikelen 8, 9 en 10 de noodzakelijke verbindingen naar deze dwingende Europese regelgeving.

Artikel 7   Aanvragen van subsidie

Bij de aanvraag van subsidie dient het aanvraagformulier (bijlage 1) te worden ingevuld en het ruilplan te worden overlegd. Het ruilplan dient onder meer vergezeld te zijn van een akkoordverklaring van de deelnemende partijen: er dient dus sprake te zijn van een overeenkomst. De aanvraag moet worden ingediend vóórdat de kavelaanvaardingswerken zijn gestart. Als er grond van buiten het werkingsgebied is opgenomen in het ruilplan, dient te worden gemotiveerd waarom dat bijdraagt aan de in artikel 2 genoemde doelstellingen.

Artikel 8   Toetsingscriteria

In dit artikel worden de criteria opgesomd, waarmee het college toetst of de kosten uit de aanvraag subsidiabel zijn. Zo moeten de werkzaamheden in lijn liggen met de uitgangspunten uit bijlage 2. Ook moeten de werken plaatsvinden op agrarische grond (buiten bouwvlak). De kavelaanvaardingswerken waar deze subsidieregeling voor is bedoeld, maken onderdeel uit van een ruilplan dat bijdraagt aan de doelstellingen die in artikel 2 zijn benoemd. Wat betreft de verbetering van de agrarische structuur is dat te toetsen aan het vergroten van huiskavels van agrarische bedrijven, het verminderen van het aantal veldkavels of het concentreren van veldkavels. De bijdrage aan het versterken van landschappelijke, recreatieve, ecologische en cultuurhistorische waarden laat zich minder kwantitatief toetsen. Voorbeelden van zo'n bijdrage zijn:

- een afname van het aantal rijbewegingen (minder milieubelasting, meer rust) en van het landbouwverkeer op de openbare weg (toename veiligheid, minder concurrentie met overig verkeer);
- een verbeterde toegankelijkheid van percelen voor recreatief medegebruik;
- een toename van de weidegang van rundvee;
- behoud en/of verbetering van natuur en landschap, bijvoorbeeld in de vorm van een versterking van het weidevogelbeheer.

In het ruilplan moet aannemelijk worden gemaakt dat de kavelaanvaardingswerken noodzakelijk zijn om de ingebrachte en toegedeelde kavels van een vergelijkbare kwaliteit en waarde te laten zijn. Kavelaanvaardingswerken die een verdere kwaliteit en waarde opleveren dan nodig is om de ingebrachte en toegedeelde kavels van vergelijkbare kwaliteit te laten zijn, zijn niet subsidiabel.

Artikel 9   Hoogte subsidiebedrag en voorschot

De subsidie kan ten hoogste € 32.000,- per eigenaar of pachter bedragen. Een hogere subsidie dan € 32.000,- per aanvrager of begunstigde is in bepaalde gevallen mogelijk (bijvoorbeeld bij een gezamenlijke aanvraag van meerdere grondgebruikers). De gevraagde bijdrage moet dan in de aanvraag worden beargumenteerd. Uiteindelijk beslist het college of een hogere subsidie gerechtvaardigd is of niet.

Artikel 11   Verplichtingen en verantwoordelijkheid van de subsidieontvanger

De gemeente moet een controlemogelijkheid hebben om subsidievaststelling te kunnen doen. Bij subsidiebedragen vanaf € 10.000,- moet de gemeente bepaalde gegevens van de subsidie en de subsidieontvanger publiceren. De ontvanger is dan verplicht tot medewerking aan de publicatie van die gegevens.